

ကညီဂ့ၢ်ဝီခွဲးယၢ်ကရူၢ်

မၤနီၣ်မၤယါတၢ်မၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးပုၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယၢ်လၢကီၢ်ပယီၤခိခိၣ်ဒုသဝီပူၤ

လံာ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤလၢဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ်ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်မုၢ်နီၣ်

လါဒံာ်စဲဘၣ် ၁၀ သီ, ၂၀၂၄ နံာ်

လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ် ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်အမုၢ်နီၣ်အံၤ, ကညီဂ့ၢ်ဝီခွဲးယၢ်ကရူၢ် (KHRG) အၢာ်လီၤလၢ ကဆဲးဒိသဒါ ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ် ဒီးဒိန့ၣ်အသိး ဆၢထၢာ်လၢ တၢ်သးတဖျၢာ်ဃီ ဃုာ်ဒီးပုၤလၢအဟူးဂဲၤဒိသဒါ ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ် သ့ၣ်တဖၣ် ဒီး ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်အတၢ်ကရၢကရိ လၢအကျဲးစးဒိသဒါဒီးစိာ်ကဖိထီၣ် ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ် လၢထံဖိ ကီၢ်ဖိလၢကီၢ်ပယီၤ ပူၤ သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် လၢတၢ်သးဒုအပူၤန့ၣ်လီၤ. တကတီၢ်ဃီ, KHRG အဲၣ်ဒီးလၢ ထံဂ့ၢ်ကီၢ်ဂၤ ကပာ်သ့ၣ်ပာ်သးအါထီၣ် ဘၣ်ဃးပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်အတၢ်အိၣ်သး လၢအဟဲးနးထီၣ်လၢကီၢ် ပယီၤမုၢ်ထီၣ်က လံာ်ထံးအပူၤ ခိဖျိပယီၤသးမိၤစိရိၤအ တၢ်သူ တၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကးအအာသီသီ ဒီးအတၢ်မၤဆါပယွဲလၢ တအိၣ်ဒီးတၢ်ဟံးထီၣ်အဝဲသ့ၣ် ဂ့ၢ်ဝီနီတမံၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်တၢ်တီၢ်ထူလၢတနံာ်ညါအံၤ ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ် ပုၤဟီၣ်ခိၣ် ဖိခွဲးယၢ်မုၢ်နီၣ်စံးဝဲ “ပတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဒီး ပတၢ်အိၣ်မူခါဆူမဲာ်ညါ အဂီၢ် ဂဲၤဆၢထၢာ်ဂဲၤလိာ်တဘျီဃီ” အသိး, KHRG ကိးသတြီထီၣ်ဝဲ ဆူဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ်အပုၤတၢ်အအိၣ် ဒ်သိးအဝဲသ့ၣ်က ဟံးထီၣ်ဖိၣ်ထီၣ်မၤသကိး တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ တံာ်တံာ်ဖျုဖျု လၢတၢ်ကမၤကတၢ်ကွံာ် ပယီၤသးမိၤစိရိၤအတၢ်မၤဘၣ်ဒိမၤပယွဲ ထံဖိကီၢ်ဖိကမုၢ်အခွဲးအယၢ် အအာသီသီ ဒီးလၢတၢ်ကဒိသဒါဝဲ ထံဖိကီၢ်ဖိကမုၢ်လၢကီၢ်ပယီၤပူၤသ့ၣ်တဖၣ် အခွဲးအ ယၢ်ဒီးအတၢ် အိၣ်မူခါဆူမဲာ်ညါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်အတၢ်အိၣ်သးလၢ ကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံာ်ထံးအပူၤ ဆဲးနးဒိၣ်ထီၣ်ဝဲ စးထီၣ်လၢ ပယီၤသးမိၤစိရိၤ ဟံး န့ၣ်ဆူၣ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤ ဒီးက့ၤစးထီၣ်သူကဒါစိကမိၤပုၤတုာ်သန့ လၢလါဖျၢာ်တြုၤအါရံၣ် ၂၀၂၄ နံာ်လံာ်လံာ်န့ၣ်လီၤ. ထံကီၢ် တၢ်ပတၢ်ပြဲးကိာ်ကကရၢ (SAC) လၢအဘၣ်တၢ်တီၢ်ခိၣ်ရိၣ်မဲအီၤလၢ သးခိၣ်ကျၢာ်ဒိၣ်စိမ့အိၣ်လဲၢန့ၣ် စးသူဝဲတၢ် စုဆူၣ်ခိၣ် တကးလၢ ထံကီၢ်ဒိတဘျီညါအပူၤ ဒီးသူဝဲဒုးယၢ်သန့လၢအလီၤကံာ်လိာ်ဝဲအသးဒီး သန့လၢအဘၣ်တၢ်သူတုာ်အီၤလၢ သးမိၤစိရိၤ လၢအပူၤကွံာ်သ့ၣ်တဖၣ်, ပာ်ဃုာ်ဝဲဒီး “တံာ်လွံာ်တံာ်” သန့န့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်လၢ သးမိၤစိရိၤဟံးဆူၣ်တၢ်စိတၢ်က မိၤလၢ ၂၀၂၄ နံာ်လံာ်လံာ်န့ၣ် အဝဲသ့ၣ်ဆဲးမၤကမာ်ဝဲ ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ် ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်တၢ်ဘျီ ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ် ပုၤဂ့ၢ်ဝီ တၢ်လိာ်ဘၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤသဲစး တၢ်ဘျီသ့ၣ်တဖၣ် ခိဖျိတၢ်ထီၣ်ဒုးဝဲထံဖိကီၢ်ဖိကမုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်, တၢ်မၤသံလၢတ အိၣ်ဒီးဂ့ၢ်ဝီ, တၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်ဒီးဒုးတၢ်ဃာ်တၢ်, တၢ်မၤဆါပယွဲ, ဒီးတၢ်မၤလီၤမၤဆူၣ် ထံဖိကီၢ်ဖိကမုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢ တၢ်မၤလီၤမၤဆူၣ်အီၤအကျါတနီၤန့ၣ် မ့ၢ်ဝဲပိာ်မုၢ် ပိာ်မၤ ဒီးဖိဒိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်, ဒီးဘၣ်တၢ်သူစ့ၢ်ကိးအဝဲသ့ၣ်ဒ်ပုၤဝဲတၢ်ဖိ, ပုၤဒုးနဲၣ်ကျဲ, ပုၤဒိသဒါတၢ်, ဒီး တဘျီတခါန့ၣ် တၢ်သူစ့ၢ်ကိးအဝဲသ့ၣ်ဒ်ပုၤထုးထီၣ်မၤပျီကွံာ်မ့ၢ်ပိာ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပိာ် မုၢ်ပိာ်မၤသ့ၣ်တဖၣ် တူၢ်ဘၣ်စ့ၢ်ကိး တၢ်မၤဆါပယွဲအအာသီသီသ့ၣ်တဖၣ် ပာ်ဃုာ်ဒီးသ့ၣ်ထံးမုၢ်ခါတၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကး သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပယီၤသးမိၤစိရိၤ သူစ့ၢ်ကိးဝဲ ကဘီယူၤတၢ်ခးလီၤတၢ်, တၢ်ခးလီၤတၢ်ဒီးကျိဖးဒိၣ်, ဒီးတၢ်သူဟီၣ်လၢ မ့ၢ်ပိာ်အါအါဂီၢ်ဂီၢ် လၢအတၢ်ထီၣ်ဒုးဒုသဝီသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ခိဖျိပယီၤသးမိၤစိရိၤအတၢ်ထီၣ်ဒုးမၤဆါပယွဲတၢ်သ့ၣ် တဖၣ်အဃီ, တၢ်တယးဝဲဒ်လၢထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤ ပုၤဘၣ်ဃုာ်မ့ၢ်ဟးဖျိးအနီၣ်ဂံၢ်လၢ လီၢ်ကဝီပာ်ပနီၣ်ကညီကီၢ်စဲာ်အပူၤန့ၣ် အိၣ်လဲဝဲအါန့ၣ်ဒီးပုၤအဂၤတကကွဲးန့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲာ်ညါ ဒုဖဲသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်ကွၢ်ဆၢာ်မဲာ်ဝဲဒီးတၢ်လုာ်အိၣ်နီၣ်ခိ သး သမူအတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ် ဒီးဒိန့ၣ်အသိး ဘၣ်ကွၢ်ဆၢာ်မဲာ်ဝဲဒီး ပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိာ်ဘၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤအတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ် ခိဖျိပယီၤသး မိၤစိရိၤ မၤဃးဒိၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်လဲၤထီၣ်က့ၤလီၤဒီးတၢ်ကူၣ်လဲၤမၤကၤ, မၤဟးဂီၤ ဒီးဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ဒုဖဲ သဝီဖိတၢ်အိၣ်တၢ်အီၤ သ့ၣ်

တဖန် ဒီးကသံဂံကသီအပီးအလီသုဂ်တဖန် လာအဝဲသုဂ်အတၢ်သမံသမီးအတြဲန့ၣ်လီၤ. ဒ်လဲၣ်ဂ့ၤဂ့ၤ တၢ်ဟံးထီၣ်ဂ့ၢ်ဝီဒီးတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ကမၢ်ဘၣ်ထွဲ တၢ်မၤကမၢ်ကွီၢ်မ့ၣ်သုဂ်တဖန်အံၤ တအိၣ်နီၣ်တမံၤဒ်ဘၣ်.

ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘုၣ်အပူၤတဝၢ အတၢ်လီၤတူၢ်လီၤကော်လၢ ကဟံးထီၣ်ဖိၣ်ထီၣ်မၤဝဲတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤထီၣ်ဒါ ပယီၤသုးမိၤစီရိၤအံၤ ဟ့ၣ်ဝဲပယီၤသုးမိၤစီရိၤအခွဲးအယၢ်လၢ ကဆဲးမၤကမၢ်အါထီၣ် ပှၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိၣ်ဖိၣ်ယၢ် လၢထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢၢ်သုဂ်တဖန် အဖိခိၣ် တအိၣ်ဒီးတၢ်ဒီးန့ၢ်တၢ်ကမၢ်နီၣ်တမံၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ကဘျါရဲၤလီၤဝဲပှၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိၣ်ဖိၣ်ယၢ် ဒီးပှၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိၣ်ဘၣ်တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤအတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်လၢကီၢ်ပယီၤပူၤအဂီၢ် အရူၤဒိၣ်ဝဲဒၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်ပၢ်ပနီၣ်ဝဲ တၢ်လၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်သုဂ်တဖန်အံၤ အခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိန့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘုၣ်အပူၤတဝၢမ့ၢ်တဒိကန့ၣ်ဝဲ ထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢၢ်လၢကီၢ်ပယီၤအပူၤသုဂ်တဖန် အတၢ်ဃုထီၣ် ဒီးမ့ၢ်တဟံးထီၣ်ဖိၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢအရူၤဒိၣ်ဒီးတဲာ်တဲာ် ဖျုဖျုလၢတၢ်သးတဖျၢၣ်ဃီအပူၤ ဒ်သိးကမၤပတုၣ်ဝဲပယီၤသုးမိၤစီရိၤအခိၣ်အန့ၢ်သုဂ်တဖန်အတၢ်မၤအမၤသီ ဒီးဟံးထီၣ်ဖိၣ်ထီၣ်ဝဲ အရူၤခိၣ်ဖျိကွီၢ်မ့ၣ်လၢ အဝဲသုဂ်မၤကမၢ်ဝဲသုဂ်တဖန်အဃိဘၣ်န့ၣ် ထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢၢ်သုဂ်တဖန် ကဆဲးတူၢ်ဘၣ်ဒီးတၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီဖျၢၣ်ပှၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိၣ်ဖိၣ်ယၢ်အမ့ၢ်န့ၣ်အံၤ, KHRG ဟ့ၣ်သဆၣ်ထီၣ်ဝဲ ထံဂ့ၢ်ကီၢ်ဂၤတၢ်ကရၢကရိသုဂ်တဖန်, ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘုၣ်ပှၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါသုဂ်တဖန် ဒီးထံဂ့ၢ်ကီၢ်ဂၤပဒိၣ်ပပှၤသုဂ် တဖန်ဒ်သိးက

- ဟ့ၣ်အါထီၣ်တၢ်သုဂ်ညါန့ၢ်ပၢ်ဘၣ်ထွဲ ပှၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိၣ်ဖိၣ်ယၢ်ဒီးပှၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိၣ်ဘၣ်တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤအတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ် လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤ ဒီးဂဲၤလိာ်ကတိၤန့ၢ်ခဲးတၢ်ဒ်သိး တၢ်ကဟံးထီၣ်ဖိၣ် ထီၣ်မူဒါတၢ်ဖဲးတၢ်မၤလၢအဆိအချ့ လၢတၢ်ကဘျါရဲၤလီၤတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်အံၤအဂီၢ်န့ၣ်တက့ၢ်.
- အာၣ်လီၤတူၢ်လိာ်လၢပယီၤသုးမိၤစီရိၤအံၤ မ့ၢ်ဝဲပှၤအခိၣ်သုဂ် လၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲပှၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိၣ်ဖိၣ်ယၢ် ဒီးပှၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိၣ်ဘၣ်တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤအတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်သုဂ်တဖန် ဒီးမ့ၢ်စ့ၢ်ကီးပှၤလၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ တၢ်ဘၣ်ဃုာ်မ့ၢ်ပးဖျိးအါအါဂီၢ်ဂီၢ် လၢကီၢ်ပယီၤပူၤခဲးအံၤန့ၣ်လီၤ.
- ဟးဆွဲးမၤသကိးတၢ်ဒီးပယီၤသုးမိၤစီရိၤ လၢဒုးယၢ်ဂ့ၢ်ဝီမ့ၢ်ဂ့ၢ်, မ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်, ဒီးတၢ်မၤသကိး လၢအဂ့ၢ်အဂၤတမံၤဂ့ၢ်တမံၤမ့ၢ်ဂ့ၢ် လၢအဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဝဲ ပယီၤသုးမိၤစီရိၤအတၢ်မၤပယွဲ ထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢၢ်အခွဲးအယၢ်သုဂ်တဖန်န့ၣ်တက့ၢ်.
- န့ၣ်လီၤပၣ်ဃုာ်ပၣ်ဂီၢ် ဒီးဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤတကီၢ်ခါတၢ်ဃီထံသုဂ်ညါ ဒီးကွီၢ်ဘျီၣ်အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤသုဂ်တဖန် ဒ်သိးတၢ်ကလိာ်ကွီၢ်ဝဲ ပယီၤသုးမိၤစီရိၤအခိၣ်အန့ၢ်သုဂ်တဖန်အဂီၢ်န့ၣ်တက့ၢ်. ဒ်န့ၣ်အသိး, ဃုထံၣ်န့ၢ်ကျိၤကျဲအသီသုဂ်တဖန် ဒ်သိးတၢ်ဟံးထီၣ်ဝဲပယီၤသုးမိၤစီရိၤလၢအမၤကမၢ်ဝဲကွီၢ်မ့ၣ်အကလုာ်ကလုာ် လၢကညီကီၢ်စဲၣ်အပူၤလၢဆၢကတီၢ်ပူၤကွံာ်မ့ၢ်ဂ့ၢ် ဒီးခဲးအံၤမ့ၢ်ဂ့ၢ် အရူၤကသ့အဂီၢ်န့ၣ်တက့ၢ်.
- ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤ ဂံၢ်ခိၣ်ထံးပှၤတဝၢတၢ်ကရၢကရိ/လီၤကဝီၤကမျၢၢ်တၢ်ကရၢကရိသုဂ်တဖန် ဒီးပှၤလၢအဟူးဂဲၤ ဒီသဒါပှၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိၣ်ဖိၣ်ယၢ်သုဂ်တဖန်တဂၤစ့ၢ်စ့ၢ် အတၢ်ဂဲၤလိာ် ဒီးအတၢ်ဖဲးတၢ်မၤဘၣ်ထွဲတၢ်ဒီသဒါ ဒီးမၤဂ့ၢ်ထီၣ်ပှၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိၣ်ဖိၣ်ယၢ် လၢကီၢ်ပယီၤအပူၤန့ၣ်တက့ၢ်.
- မၤဂ့ၢ်ထီၣ်ဒီး မၤဆူၣ်ထီၣ်တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤအကျိၤအကျဲ လၢအဒိးသန့ၤထီၣ်အသးလၢ ဂံၢ်ခိၣ်ထံးပှၤတဝၢတၢ်ကရၢကရိ ဒီးကလုာ်ဒုၣ် တၢ်ကရၢကရိသုဂ်တဖန် လၢအအိၣ်ဒီးအကံၢ်အစီဒီး တၢ်ဆဲးကျိး လၢကမၤလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်ဝဲ ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤ အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤသုဂ်တဖန် န့ၣ်တက့ၢ်.

- မသကိးတၢ်ဒီးဂံၢ်ခိၣ်ထံး ပှၤတၢ်တၢ်ကရၢကရိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒ်သိးတၢ်ကဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤအကျိၤ အကျဲ မူၢ်မူၢ်နီၢ်နီၢ် လၢပှၤလၢအတူၢ်ဘၣ်တၢ်မၤဘၣ်ဒိ ပှၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ် လၢထံလီၢ်ကီၢ်ပှၤသ့ၣ်တဖၣ် အဂီၢ်န့ၣ် တက့ၢ်.

တၢ်ဆဲးကျိး

စီၤန့ၢ်ဆူ - hsue@khr.org

နီၢ်ဖိလါ - nawpawlah@khr.org